

קָשָׁה לַיַּעֲקֹב מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ
עָלָיו. וּמִזֵּינָן לָנוּ שֶׁמִּשְׁשׁוּם יַעֲקֹב זֶה
הָיָה? שֶׁכְּתוּב (שם מח) מִתָּה עָלַי
רַחֵל, עָלַי וְדָאֵי, עַל שְׂאֲחֵרְתִּי
נְדָרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתוּב (משלי כז)
קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תִבָּא, וּבִאֲרוּהוּ לֹא
בְּיָאֵר. שְׂאֵם קָלֶלֶת צַדִּיק הִיא,
אֲפִלוּ שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן בָּהּ, כִּי
שִׁיחָהּ מִפְּיָו נִטַּל אוֹתָהּ אוֹתוֹ
יֵצֵר הָרַע וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַת
הַסְּפָנָה.

יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר
תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאִם
עַל גַּב שֶׁהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, נִטַּל
אוֹתוֹ דְּבַר אוֹתוֹ שֶׁטָּוַן שֶׁנִּמְצָא
תָּמִיד אֲצֵל בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה
שֶׁנִּינֵנו, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח אָדָם פִּי
לְשׁוֹן, מִשּׁוּם שֶׁנוֹטַל אוֹתוֹ
הַדְּבוּר וּמְקִטְרַג בּוֹ לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה, כֹּל שֶׁכֵּן מְלָה שֶׁל חֶכֶם
אוּ מְלָה שֶׁל צַדִּיק, וְעַל שְׁנֵי אֵלֶּה
נִעֲנָשׁ רַחֵל.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מִתָּה. אָמַר
רַבִּי אַבָּא, וְכִי כִּינֵן שְׂאֲמַר וַיְהִי
בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לֹא יִדְעֵנוּ כִּי מִתָּה?
אֲלֹא צָרִיף מִשּׁוּם שֶׁלֹּא חֲזָרָה
לְגוֹפָהּ יוֹתֵר, וּמִתָּה רַחֵל מִיִּתַּת
הַגּוֹף, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם
שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת וְחוֹזֶרֶת
לְמִקוּמָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א-ל)
וַתֵּשֶׁב רֹחוֹ [נִפְשׁוֹ] אֵלָיו, (בראשית מב)
וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר ה) נַפְשִׁי יֵצֵא
בְּדַבְּרוֹ, (מלכים א יז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ
נִשְׁמָה. אֲבָל זֶה יֵצֵא נִשְׁמָתָהּ
וְלֹא חֲזָרָה לְמִקוּמָהּ וּמִתָּה רַחֵל.
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי, הַקְּשִׁיּוֹת
שֶׁל הַדִּין שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב
הַחֲזִיר אוֹתוֹ וְקָשַׁר אוֹתוֹ לְיָמִין,
מִשּׁוּם שֶׁאֵת הַמַּעֲרָב צָרִיף
לְקִשְׁרוֹ לְיָמִין. וְאִם עַל גַּב שֶׁהוּא
בֶּן אוֹנִי, צַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה - בֶּן
יָמִין הוּא, שֶׁהָרִי בְּיָמִין
הַתִּקְשָׁרָה, וְנִקְבְּרָה בְּדָרְךָ כְּמוֹ

נְדָרָא דְלָא שְׁלִים, וְדָא קְשִׁיא לִיה לַיַּעֲקֹב
מִכָּל עָקוֹ דְּעָבְרוּ עָלֶיהָ. וּמִנְלָן דְּבִגְנִינָהּ
דִּיַּעֲקֹב הָוָה, דְּכִתִּיב, (בראשית מח) מִתָּה עָלַי רַחֵל.
עָלַי וְדָאֵי, עַל דְּאֲחֵרִית נְדָרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתִיב, (משלי כז) קָלֶלֶת חֲנָם לֹא
תִבָּא. וְאִיִּקְמוּהָ לֹא בּוּי"ו, דָּאֵי קָלֶלֶת
צַדִּיקָא הִיא, אֲפִילוּ דְלָא אִתְכַּוֵּן בָּהּ, כִּי
דְּנַפְקָא מִפּוּמִיָּה נִטַּל לָהּ הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַתָּה דְּסַפְנָה.

יַעֲקֹב אָמַר, (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת
אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאִם עַל גַּב דְּאִיִּהוּ
לֹא הָוָה יוֹדֵעַ, נִטַּל לָהּ לְהֵיָא מְלָה הֵהוּא
שֶׁטָּוַן דְּאִשְׁתַּפַּח גְּבִיָּהּ תְּדִיר בְּבִנֵי נֶשֶׂא. וְעַל
דָּא תְּנִינֵן, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח בַּר נֶשׁ פּוּמִיָּה
לְשִׁטְנָא, בְּגִין דְּנִטַּל הֵהוּא מְלָה וְקִטְרַג בָּהּ
לְעִילָא וְתַתָּא. כֹּל שֶׁכֵּן מְלָה דְּחֶכֶם אוּ מְלָה
דְּצַדִּיקָא, וְעַל תְּרִין אֵלִין אִתְעַנְשַׁת רַחֵל:

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מִתָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא
וְכִי כִּינֵן דְּאָמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לֹא
יִדְעֵנָא כִּי מִתָּה. אֲלֹא אֲצִטְרִיף בְּגִין דְּלָא
אֶהְדַּרֵּת לְגוֹפָא יִתִּיר, וּמִיִּתַּת רַחֵל מִיִּתַּת גּוֹפָא,
בְּגִין דְּאִית בְּנֵי נֶשֶׂא דְּנַפְקֵי נִשְׁמָתֵיהוּ וְאֶהְדַּרֵּן
לְאֲתֵרֵיהוּ וּפְקָה דָּאת אָמַר, (שמואל א ל) וַתֵּשֶׁב
נַפְשׁוֹ (לִפְנֵינוּ בְּקִרְא רֹחוֹ. וּבְדַפּוּס יְרוּשָׁלַיִם אִיתָא גַם כּוּוֹה"ק וַתֵּשֶׁב
רֹחוֹ אֵלָיו) אֵלָיו, (בראשית מב) וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר השירים ה)
נַפְשִׁי יֵצֵא בְּדַבְּרוֹ. (מלכים א יז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ
נִשְׁמָה. אֲבָל הִיא נִפְקַת נִשְׁמָתָהּ וְלֹא אֶתְהַדַּרֵּת
לְאֲתֵרָהּ וּמִיִּתַּת רַחֵל.

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי. דְּקִשְׁוֵי דְּדִינָא דְּאִתְגַּזַּר
עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב אֶהְדַּר לִיה וְקָשַׁר לִיה
לְיָמִינָא, בְּגִין דְּמַעֲרַב אֲצִטְרִיף לְקִשְׁרָא לִיה
לְיָמִינָא, וְאִם עַל גַּב דְּאִיִּהוּ בֶּן אוֹנִי סְטֵרָא
דְּדִינָא קְשִׁיא, בֶּן יָמִין אִיִּהוּ, דְּהָא בְּיָמִינָא